

Πηγή: **ΒΗΜΑΓΑΖΙΝΟ** Σελ.: **16-17** Ημερομηνία έκδοσης: **08-01-2023**
 Αρθρογράφος: **Επιφάνεια** 2299.86 cm² Κυκλοφορία: **0**
 Θέματα: **ΒΙΒΛΙΑ, ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ**

ΒΗΜΑΓΑΖΙΝΟ

16

Συνέντευξη

ΑΡΤΟΥΡ ΛΑΡΟΥ «ΚΑΘΕ ΣΚΑΚΙΣΤΗΣ ΠΑΙΖΕΙ ΟΠΩΣ ΖΕΙ»

Ο γάλλος συγγραφέας μιλάει στο ΒΗΜΑΓΑΖΙΝΟ για το νέο μυθιστόρημά του, με θέμα το σκάκι, για την απέλασή του από τη Ρωσία και για τον πόλεμο στην Ουκρανία.

Το μυθιστόρημα του Αρτούρ Λαρού έχει μεταφραστεί σε πολλές γλώσσες, ανάμεσά τους και τα ελληνικά.

σω την προσωπικότητά τους μέσα από τις κινήσεις τους. Αυτό που με εξέπληξε περισσότερο είναι ότι κάθε σκακιστής έχει τη δική του περσόνα. Παίζει όπως ζει. Ο συγγραφέας της "Τέχνης της θυσίας στο σκάκι", Ρούντολφ Σπίλμαν, αυτοκινητίζει. Το μυθιστόρημά μου αντιπροσωπεύει το σκάκι ως γλώσσα, επομένως όλοι οι σκακιστές της αφήγησής μου είναι και λίγο ποιητές. Εφευρίσκουν έναν νέο τρόπο επικοινωνίας με τις κινήσεις τους στη σκακιέρα και με τα παιχνίδια τους προτείνουν τρόπους ζωής. Ο Αλιέχιν ήταν ένας βάνασος και ανήθικος παίκτης από ταμπλό και ένας καιροσκοπός ναζί στη ζωή».

Διάφοροι σπουδαίοι συγγραφείς, όπως ο Νομπελκόφ και ο Τσβάιχ, έχουν γράψει για το σκάκι. Ποιο σκεπτικό μυθιστόρημα είναι το αγαπημένο σας;
 «"Η Αμυνα του Λούζιν". Ο Αλιέχιν αποτέλεσε πηγή έμπνευσης για τον ήρωα του Νομπελκόφ αλλά και για τον παγκόσμιο πρωταθλητή στη "Σκακιστική Νουβέλα" του Τσβάιχ. Ο Νομπελκόφ ήταν βέβαια καλός παίκτης, ενώ ο Τσβάιχ όχι, όμως και οι δύο συναισθανθήκαν τη δαιμονική και μυστικιστική ατμόσφαιρα που κυριαρχούσε η αφοσίωση του Αλιέχιν στο παιχνίδι. Υπάρχει κάτι στην περίπτωση του που θυμίζει τον Φάντοφ. Κάθε αναγνώστης θα το νιώσει διαβάζοντας

το βιβλίο μου και καθένας που θα παίξει κάποιο από τα διάσημα παιχνίδια του θα δει μαύρο αίμα να κυλάει στη σκακιέρα».

Εσείς τι είδους σκακιστής είστε;
 «Έχω μια ψιχαναγκαστική σχέση με το παιχνίδι, αλλά κυρίως με την αισθητική και στοχαστική διάστασή του και με αυτό εννοώ πως δεν μου αρέσει να χάνω αλλά προκρίνω την ημιφορτία σε σχέση με το τελικό αποτέλεσμα. Μου αρέσει να χάνομαι παίζοντας. Να ξεχνάω τον χρόνο, να μην έχει σημασία ο χώρος, να υπάρχουν μόνο τα 64 τετράγωνα. Πρωτόμω τους αλλόκοτους, καλλιτέχνες σκακιστές όπως ο Λόρσεν, ο Σπίλμαν, ο Τσι, ο Ρέτι, ο Ρίτσαρντ Ράπορτ σίμερ. Όμως ο Αλιέχιν παραμένει η αδυναμία μου. Ακόμη μελετώ τις 200 παρτίδες του».

Πριν από λίγα χρόνια το παγκόσμιο ενδιαφέρον για το σκάκι ανανεώθηκε χάρη στην τεράστια επιτυχία της σειράς "The Queen's Gambit"...

«Το σκάκι ασκούμε πάντοτε μια ανιγνιστική νοητεία. Πολλοί το φοβούνται. Νιώθουν τον πόνο της ήττας, τον ίλιγγο που μπορεί να προκαλέσει μια λάθος κίνηση. Η σειρά που αναφέρατε γκρέμισε κατά κάποιον τρόπο κάποιες προκαταλήψεις. Πολλοί είδαν ότι το σκάκι μπορεί να διδάσκει. Ειδικά για τις γυναίκες, ίσως και να θρυμματίζει μια γενική οροφή, διότι ο κόσμος του σκακιστικού είναι απίστευτα ανδροκρατούμενος. Τώρα, χάρη σε ένα σήριαλ, πολλοί και πολλές γνωρίζουν ότι μια γυναίκα που παίζει σκάκι είναι δυναμική και όμορφη και επικίνδυνη και σεξί. Θα ήθελα να παίζω πιο πολύ με γυναίκες. Με έχει νικήσει σχεδόν ταπεινωτικά η Ισπανίδα Μαρία Ροδρίγο Γουαγκό και κοιτάζω αυτή την ήττα ως μια πολύ ευχάριστη ανάμνηση».

Το Νομπελ Λογοτεχνίας απονεμήθηκε πρόσφατα σε μια συμπατριώτισσα σας, την Ανί Ερνό, πώς νιώθετε για αυτό;

«Η Ανί Ερνό έχει χαρακτήρισει το δικό της μονοπάτι στη λογοτεχνία. Γράφει για να ελευθερώσει τον εαυτό της από τα δεσμά της κοινωνίας και έχει υπάρξει και συννεφής και αποτελεσματική – για τον εαυτό της αλλά και πολλούς άλλους. Λίγοι συγγραφείς μπορούν να πουν ότι έχουν καταφέρει κάτι τέτοιο».

Πέραστέ τέσσερα χρόνια διδάσκοντας γαλλική φιλολογία στην Αγία Πετρούπολη. Πώς ήταν η ζωή εκεί; Πείτε μας λίγα λόγια για την απέλασή σας.

«Ένα βράδυ, στην Αγία Πετρούπολη, ξάπλωσα στο κρεβάτι και είπα δυνατά μέσα στο αδιάντροπο δωμάτιό μου: "Είμαι ευ-

Ο Αλεξάντρ Αλιέκιν κοιτάζει κατάματα τον φωτογραφικό φακό πάνω από μια σκακιέρα το 1921.

PHOTO: G. L. / RETNA / ALAMY

τυχοσμένος". Ήταν η πρώτη και η τελευταία φορά. Η Ρωσία μου έδωσε το πρώτο μου μυθιστόρημα και μετά με έδιωξε. Όταν έφυγα, δεν μπορούσα να δω πια την ποίηση της χώρας. Εβλεπα μόνο την αδικία, τη βία, την τυραννία. Με κάθε βιβλίο που γράφω, επιστρέφω εκεί. Εκεί όπου ανά πάσα στιγμή μπορείτε να πεθάνετε και αυτή η επίγνωση σε βοηθά να γίνεις καλός συγγραφέας. Η Ρωσία δεν είναι χώρα και δεν ήταν ποτέ, είναι συμφορά. Η απογοήτσή μου ήταν πολύ εγκάρδια και τυπική. Μου έδωσαν μια καρφύτσα και ένα μικροσκοπικό μπλουζάκι. Δούλεψα επί τέσσερα χρόνια για 175 ευρώ τον μήνα και ήταν πολύ ευχαρισταμένοι

με τη δουλειά μου. Όπως όλοι οι Ρώσοι, όγκος, φοβούνταν τα προβλήματα. Για άλλη μια φορά, φανταστείτε ότι ζείτε με μια καταγίγδα πάνω από το κεφάλι σας. Ο κεραυνός μπορεί να σας χτυπήσει οποιαδήποτε στιγμή, και χωρίς συγκεκριμένο λόγο, ειρμόνως προημέτα να μην υπάρχει λόγος. Ένα βιβλίο για τους αντιφρονούντες προς το καλεστικό καλλιτέχνης ήταν κάτι σημαντικό. Φανταστείτε ότι το Πανεπιστήμιο Χέρτζεν με έστειλε πίσω για να με σώσει. Ήταν ένας βολικός τρόπος να εξηγήσω τους λόγους πίσω από την απέλασή μου».

Τι αισθάνεστε για τον πόλεμο στην Ουκρανία;

«Νιώθω έναν καθημερινό πόνο. Δεν μπορώ να τον ξεχάσω ή να απαλλαγώ από αυτόν. Η ρωσική κουλτούρα δεν είναι ασφαλής. Πολλά σημάδια αποδεικνύουν ότι δεν θα είναι ποτέ η ίδια "μετά". Είναι περισσότερο από λυπηρό να πούμε ότι η ίδια η ρωσική γλώσσα έχει ήδη μολυνθεί. Κανείς δεν μπορεί να προσηγορευτεί ότι είναι μια όμορφη γλώσσα πια, διότι αποτελεί επίσης τη γλώσσα της επίθεσης, του πολέμου, της τυραννίας και των βασανιστηρίων. Ρωτίστηκε τους Γερμανούς εάν ένας πολιτισμός, όσο λαμπρός και επιδραστικός κι αν έχει υπάρξει, δεν μπορεί να μολυνθεί από τις φρικαλεότητες που διαπράττουν οι άνθρωποι του. Οποιο-

δήποτε στον κόσμο, όταν ακούει έναν Γερμανό να μιλάει μπορεί να ακούει και έναν ναζίτη. Φυσικά είναι άδικο και λυπηρό. Είναι επίσης δίκαιο και λογικό. Αφιέρωσα το μεγαλύτερο μέρος του εγκεφάλου μου στη ρωσική κουλτούρα και τώρα χάνω τη γεύση της. Είναι μια κουλτούρα αδύνατον να την αγαπήσεις πια. Σε θέλατε να μεταφράσετε αυτό το ποίημα από τα εκτενές άρθρο "Impossible Russophile" που δημοσίευσα πρόσφατα και το θεωρώ ενδεικτικό των σκέψεων που κάνω;

Δεν έχετε κάπου να κρυφτείτε. Καταργήγα δεν υπάρχουν. Δεν υπάρχει εξοδος

*από τον εαυτό μου.
Η χώρα σας σκοτώνει.
Πεθαίνει.*

*Βαθιά στην καιλιά
του Ι κοιλία,
Δεν βλέπετε την όρα;
Όσο σκοτώνει η Ρωσία
τόσο πεθαίνει η Ρωσία.
Πολλοί άλλοι κι εγώ μαζί τους
ήδη τη θρησκούμε».*

Δουλεύετε πάνω σε κάποιο καινούργιο βιβλίο αυτό το διάστημα;
«Μάλιστα, γράφω ένα νέο βιβλίο. Πραγματεύεται δύο πολύ αληθινά και πολύ ερεθιστικά ζητήματα: το τέλος του κόσμου και τη Ρωσία. Ίσως μπορείτε να μαντέψετε ότι συνδέονται μεταξύ τους».